

Таїсія Григорівна Бондарук

доктор економічних наук, професор,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

Особливості фінансового забезпечення функцій місцевого самоврядування

Досить складним є реальний стан справ з фінансовим забезпеченням виконання функцій органів місцевого самоврядування. Функціонування та розвиток місцевого самоврядування значною мірою залежить від наявності в розпорядженні органів місцевого самоврядування матеріальних, фінансових та інших ресурсів, необхідних для виконання їх функцій. Територіальні громади або органи місцевого самоврядування, утворені ними, мають бути дієздатними у своєму праві самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції України і законів України.

Місцеві бюджети відіграють важливу роль у фінансуванні діяльності органів місцевого самоврядування стосовно забезпечення суспільних послуг насамперед соціального спрямування. Проте ситуація, що склалася в Україні, доводить, що дохідна частина місцевих бюджетів формується здебільшого за рахунок загальнодержавних податків і зборів, нормативи розподілу яких постійно змінюються. Таким чином, органи місцевого самоврядування не в змозі реально планувати свою діяльність щодо виконання функцій у сфері розвитку адміністративно-територіального утворення на перспективу.

Зокрема, особливо низькою є відносна частка місцевих податків і зборів, яка для більшості українських міст становить в середньому 3–5%, а для сіл та селищ є ще меншою (близько 1%). Це загрожує принципу автономності місцевих бюджетів і фінансовій незалежності місцевого самоврядування.

Суттєвою проблемою достатнього фінансового забезпечення виконання функцій органів місцевого самоврядування є те, що видатки бюджету здійснюються в умовах реальної ринкової економіки з властивими їй

негативними проявами – інфляцією, часто не прогнозованим ростом цін тощо. Це створює значні проблеми для органів місцевого самоврядування у виконанні їхніх функцій та повноважень, передбачених законодавством. Держава повинна не тільки контролювати виконання органами місцевого самоврядування функцій та делегованих повноважень, що передбачено чинним законодавством, а й фінансово забезпечувати їх виконання.

Чітке розмежування функцій на сьогодні не закріплено в бюджетному законодавстві, загальний характер обов'язків органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади, а також їхнє часткове дублювання породжують неузгодженість із функціями та форм їх взаємодії. Тому залишається актуальним врегулювання у законодавчому порядку таких питань, як механізм делегування повноважень органів місцевого самоврядування іншим рівням влади, порядок визначення обсягів фінансових ресурсів, необхідних для реалізації делегованих повноважень після передачі їх від одного рівня влади до іншого.

Доцільно наголосити, що бюджетна забезпеченість із розрахунку на одного жителя села, селища, міста становить 50 – 700 грн на рік, водночас, як стандарти ЄС передбачають 2000 євро, а бюджетна система України спрямована на підтримку не самодостатніх (тих, що володіють власною фінансовою базою), а дотаційних територіальних громад та регіонів [294, с. 6].

В цілому сучасний стан місцевого розвитку характеризується: відсутністю дієвої системи гарантій виконання функцій та повноважень органів місцевого самоврядування і належного матеріального, фінансового, кадрового та іншого ресурсного їх забезпечення; поглибленням диспропорцій у соціально-економічному розвитку територіальних громад та регіонів; невирішеністю нагальних питань реформування системи адміністративно-територіального устрою України; дефіцитом фінансових ресурсів житлово-комунального господарства, систем енерго-, паливо-, водозабезпечення і соціальної інфраструктури.